

heer Voordewind van de ChristenUnie. Zijn eigen fractievoorzitter in de Tweede Kamer, de heer Segers, was zaterdag 28 januari jl. te horen in het radioprogramma Kamerbreed op NPO 1. Ik geef toe, het heeft even moeite gekost om die vreselijke linkse publieke omroep aan te horen — ik had dat natuurlijk afgezworen — maar ik heb me ertoe kunnen zetten. Er schijnt tegenwoordig toch al zo veel fakenieuws te zijn, en wat de NPO betreft weet je het maar nooit. Maar goed, dat terzijde. Op de radio pleitte de heer Segers voor afschaffing van het openbaar onderwijs. Ouders die hun kinderen bewust naar een openbare school willen sturen, wordt dat blijkbaar door de ChristenUnie niet gegund. Door het afschaffen van het openbaar onderwijs wordt, zo werd op de radio duidelijk gemaakt, een nieuwe impuls gegeven aan het bijzonder onderwijs. Dat is opmerkelijk, want beogen de initiatiefnemers met hun wetsvoorstel niet juist een impuls te geven aan het openbaar onderwijs? Staat het wetsvoorstel niet haaks op afschaffing hiervan, zoals de ChristenUnie bepleit? Ik krijg graag een reactie hierop van de heer Voordewind.

De voorzitter:

Ik ga nu op de stemmingsbel drukken, omdat we een maidenspeech krijgen. Ik geef graag het woord aan de heer Sini voor zijn maidenspeech.

De heer **Sini** (PvdA):
Dank u zeer, voorzitter.

Voorzitter. Allereerst spreekt de fractie van de Partij van de Arbeid haar dank en waardering uit voor de initiatiefnemers, mevrouw Ypma, de heer Voordewind en de heer Rog. Dank ook aan de staatssecretaris. De initiatiefnemers hebben veel werk gestoken in dit mooie voorstel. De Partij van de Arbeid zal dit voorstel steunen. Het mooiste is dat de initiatiefnemers zo veel organisaties hebben gesproken, zowel uit het onderwijsveld als uit het levensbeschouwelijke en religieuze veld.

Mijn fractie is voorstander van een structurele bekostiging van levensbeschouwelijk vormingsonderwijs en godsdienstonderwijs op openbare scholen. Dit identiteitsgerichte vormingsonderwijs heeft ten doel om kinderen op jonge leeftijd te leren respect te hebben voor andere geloven, levensovertuigingen en culturen. De lessen helpen kinderen om hun eigen kijk op het leven te ontwikkelen, om oog te hebben voor wat geloof voor mensen kan betekenen, kortom om respect te hebben voor mensen die anders in het leven staan dan zichzelf. Dit vormingsonderwijs kan bijdragen aan een samenleving waarin mensen met elkaar verbonden zijn, een samenleving die mededogen kent en waarin iedereen meetelt en ertoe doet, ongeacht afkomst, religie of seksuele geaardheid. Ook gegeven mijn persoonlijke achtergrond voel ik me zeer betrokken bij dit ideaal. Dat is een van mijn belangrijkste drijfveren om in dit mooie huis, de Eerste Kamer, te komen.

Het voorliggende initiatiefvoorstel geeft de bekostiging van godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs op openbare scholen een wettelijke grondslag. De beoogde wettelijke verankering biedt betrokken leraren, ouders en scholen meer zekerheid en continuïteit. Het initiatiefvoorstel voorziet duidelijk in een maatschappelijke behoefte, getuige

de brief waarin een groot aantal organisaties uit het veld steun aan het initiatiefvoorstel betuigt. De steunbrief draagt handtekeningen van een dertiental organisaties, waaronder de Algemene Onderwijsbond, CNV Onderwijs, de PO-Raad en Verus, vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs.

Zoals de initiatiefnemers stellen, wordt met het onderhavige wetsvoorstel de laatste stap gezet op de lange weg naar het realiseren van een volwaardige wettelijke positie van levensbeschouwelijk en godsdienstig vormingsonderwijs op openbare scholen. Wettelijke verankering van de bekostiging van deze vorm van onderricht brengt echter verplichtingen met zich mee. Zoals de Raad van State opmerkt, worden aan het door de overheid bekostigde onderwijs deugdelijkheidseisen en bekostigingsvoorwaarden verbonden. Ouders die ervoor kiezen om hun kinderen op een openbare school te zetten en tegelijkertijd hun kinderen een levensbeschouwelijke of godsdienstige vorming willen meegeven, mogen rekenen op toezicht op de deugdelijkheid van de lessen en de vakkundigheid van de docenten. Zijn de initiatiefnemers en de staatssecretaris het met mijn fractie eens dat, indachtig het bijzonder onderwijs, een wettelijke grondslag voor dit vormingsonderwijs in het openbaar onderwijs impliceert dat deze lessen ook in het openbaar onderwijs aan het toezicht van de inspectie moeten worden onderworpen? In het bijzonder onderwijs geldt dat de onderwijsinspectie de lessen onder de loep neemt als er op grond van relevante feiten en/of omstandigheden een redelijk vermoeden bestaat dat in de godsdienstles sprake is van het aanzetten van leerlingen tot intolerantie, discriminatie of haat.

De praktijk in het bijzonder onderwijs is nu dat de inspectie het godsdienstonderwijs bij het toezicht betreft wanneer een school zelf daarom vraagt. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat scholen het levensbeschouwelijk vormingsonderwijs en het godsdienstonderwijs in het schoolplan opnemen. Mijn fractie wijst in dit verband op de brief die na toezegging van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de Tweede Kamer, door de inspecteur-generaal in april 2003 aan het bevoegd gezag van alle bijzondere scholen is gestuurd. In voornoemde brief, die ook in afschrift aan openbare scholen is gestuurd, gaat de inspecteur-generaal in op de werkwijze bij het toezicht op het godsdienstonderwijs in het bijzonder onderwijs. In de brief wordt echter gesteld dat de daarin beschreven werkwijze zich niet uitstrekt tot het godsdienstonderwijs op openbare scholen.

De fractie van de Partij van de Arbeid vraagt de initiatiefnemers en de staatssecretaris hoe de Inspectie van het Onderwijs zich gaat verhouden tot het Dienstencentrum GVO en HVO en de openbare scholen die dit onderwijs mogelijk maken. Kunnen de initiatiefnemers ingaan op de vraag wie van beide laatstgenoemde instellingen waarvoor verantwoordelijk is? Bij wie kunnen ouders aankloppen als er iets misgaat? Wie kan dus ook de inspectie verantwoordelijk stellen? Blijft de betrokken openbare school, zoals nu het geval is, slechts verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van lesruimte en lestijd? Of wordt de school hierin in positie gebracht?

Vinden de initiatiefnemers en de staatssecretaris, indachtig de huidige praktijk in het bijzonder onderwijs, dat betrokken openbare scholen ook op eigen initiatief de inspectie kunnen vragen om de aangeboden lessen aan het toezicht te onderwerpen? En hoort bij voornoemd toezicht dat

betrokken openbare scholen, naast het verstrekken van informatie aan ouders in de schoolgids, ook het identiteitsgerichte onderwijs in hun schoolplan noemen en toelichten?

Ik rond af. Mijn fractie steunt dit initiatiefvoorstel, maar ziet een paar zorgpunten, die ik in mijn laatste vragen heb verwoord. Wij zijn zeer benieuwd naar de reactie van de initiatiefnemers en de staatssecretaris.

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Sini. Mag ik u vragen om even te blijven staan?

Mijnheer Sini. Mijn hartelijke gelukwensen met uw maiden-speech. In het initiatiefwetsvoorstel waarbij u deze speech uitspreekt, komen twee onderwerpen samen die u na aan het hart liggen: onderwijs en de rol van godsdienst in onze samenleving.

U bent uw werkzame leven begonnen bij de werkeenheid Onderwijs, Educatie en Arbeid van het Centrum Buitenlanders Midden-Nederland. Van hieruit maakte u de overstap naar het multicultureel instituut in Utrecht. Daarnaast hebt u diverse functies bekleed bij ROC Midden Nederland, onder meer die van directeur grotestedenbeleid. Verder bent u acht jaar lang lid geweest van de klachtadviescommissie bij de onderwijsinspectie, en zes jaar lang van de Nationale UNESCO Commissie.

In een interview gaf u aan dat onderwijs niet alleen de sleutel is tot beschaving en welvaart, maar ook tot goede integratie. Zo hebt u dat zelf ook ervaren toen u op 15-jarige leeftijd vanuit Marokko naar Nederland kwam. Al ruim twintig jaar zet u zich als bestuurslid van diverse maatschappelijke organisaties in voor een tolerante en inclusieve samenleving. Voor uw verdiensten voor het onderwijs en uw rol in het integratiedebat bent u in 2009 benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. Integratie is in uw optiek een tweezijdig proces, waarin immigranten zich de fundamentele waarden en normen eigen maken en de Nederlandse samenleving hun de kans geeft om volwaardige burgers te zijn. De positie van islamitische Nederlanders heeft uw bijzondere aandacht. Zo was u onder meer voorzitter van de stichting Islam en Burgerschap en speelde u een vitale rol bij de oprichting van het Contactorgaan Moslims en Overheid. In die hoedanigheid werd u geprezen om uw rol als diplomatiek bruggenbouwer.

"De toon is belangrijk in het debat", zei u in een interview in 2008. U bent voorstander van een open discussie over waarden en normen, waarin eenieder vrij zijn mening kan verkondigen en waarin respect wordt getoond voor minderheden. Bij diverse gelegenheden hebt u vertegenwoordigers van verschillende levensovertuigingen bijeengebracht om te praten over wat hen verbindt. Het doel hiervan was het creëren van ruimte en begrip voor diversiteit. Dit doel hebt u recentelijk ook nagestreefd in uw rol van strategisch adviseur van de korpsleiding van de nationale politie.

Uw lidmaatschap van dit huis is, na uw lidmaatschap van de gemeenteraad van Utrecht, uw tweede optreden in de actieve politiek. Wij wensen u veel succes bij uw verdere bijdragen aan het werk van deze Kamer.

Ik schors nu de vergadering om de collegae de gelegenheid te geven om u geluk te wensen met uw maidenspeech.

Maar, zoals ik altijd zeg: ik mag de eerste zijn om u geluk te wensen. Iedereen moet dus nog even wachten.

De vergadering wordt van 15.25 uur tot 15.28 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik geef het woord aan mevrouw Bikker, die al helemaal in de startblokken staat.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Voorzitter. Onderwijs draait om vorming. Met hart en ziel zetten heel veel docenten zich in voor de vorming van onze kinderen, zodat ze veel kennis opdoen en gevormd worden tot jonge mensen met een eigen identiteit en tot jonge mensen die weet hebben van de religieuze bronnen van onze moraal en beschaving. Sinds jaar en dag is het belang van levensbeschouwelijk onderwijs in het openbaar onderwijs onderstreept. Bij de kwaliteitseisen die de overheid sinds 2008 terecht aan docenten stelt, is echter een structurele, bij wet geregelde bekostiging uitgebleven. Bij amendement is in 2008 wel een reparatieslag gemaakt. In de toelichting bij dat amendement werd vermeld dat vanaf 2010 een structurele vorm van rijksbekostiging gewenst is. Maar het bleef bij een subsidie van 10 miljoen en soms stond deze op de helling.

Ik ben er oprecht blij mee dat de Tweede Kamer zich meermalen positief over het levensbeschouwelijk onderwijs heeft uitgelaten. Vandaag komt dat eigenlijk tot een climax, bij de behandeling van dit initiatiefwetsvoorstel, dat in de Tweede Kamer al op een ruime meerderheid kon rekenen. Dit voorstel regelt de structurele bekostiging van het levensbeschouwelijk onderwijs op openbare scholen bij wet. Graag complimenteert de fractie van de ChristenUnie de leden Ypma, Voordewind en Rog met dit wetsvoorstel.

Deze wet is het sluitstuk wat mij betreft van de bijzondere en goede traditie in ons land dat alle kinderen welkom zijn op een openbare school en dat ouders daar ook om vorming kunnen verzoeken die aansluit bij hun geloof of overtuiging; ruimte voor ouders en voor levensbeschouwelijke vorming dus. De traditie om vrijheid te gunnen aan ouders bij de opvoeding en vorming van hun kinderen uit zich ook in de ruimte voor het oprichten van bijzondere scholen. In de richting van de staatssecretaris onderstreep ik dat die vrijheid zich ook vertaalt in de inrichting van ons openbaar onderwijs. Ouders kunnen ervoor kiezen dat de levensbeschouwelijke vorming enkel is gericht op kerndoel 38, makkelijk gezegd, het kennismaken van de verschillende stromingen. Zij kunnen er ook voor kiezen om hun kind nog meer dan dat mee te geven; over één stroming of in opeenvolgende jaren over meerdere stromingen. Niemand is neutraal. We brengen onze kinderen waarden bij. Het levensbeschouwelijk onderwijs geeft daar vorm aan.

De overheid heeft terecht kwaliteitseisen gesteld aan docenten die onze kinderen les geven, maar door de bekostiging van dit onderwijs afhankelijk te maken van een subsidie, is er permanente onzekerheid over de bekostiging van het gvo/hvo. Dat is geen denkbeeldige onzekerheid, zo bleek in 2013 nog maar eens. Het kabinet wilde de subsidie schrappen. Gelukkig sprak een ruime Kamermeerderheid, inclusief de partij van de staatssecretaris, de VVD, zich